

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marțea, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

la „Tel. Rom.” într-una cu suplimentul „Folia Pedagogică”
Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la

Administrațiunea tipografiei arhiepiscopale Sibiu, strada Măcelarilor 45.

Corespondențele sunt a se adresa la

Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 45.

Epistolele nefrancate se refuză. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Internat de copii.

După cum s'a putut vedea din convocatoriul adunării generale a institutului „Albina”, consiliul de direcțiune a luat concluderea, ca iubileul de ani 25 al acestui institut românesc, periodul de ani 25 a existenței acestui institut să se eternizeze prin un scop de binefacere.

Filantropia a fost caracteristica românilor, și nu fac servicii națiunii românești aceia, cari conduși de un fanatism de a ridica totdeauna papismul preste românism, filantropia, această însușire nobilă a românului, o revindeacă numai pentru biserica apusă.

La zile de fericită aducere aminte, la zile de rară bucurie, românul totdeauna s'a distins prin fapte mărețe de filantropie.

În vécurile trecute, caracteristica timpului, cel mai sublim ideal al lui a fost biserica națională.

Domnitorii României după bătăile sângeroase contra păgânului turc, în amintirea învingerilor ridicau biserici, zideau mănăstiri, le donau și le înfrumusețau și toate acestea într-o preamărirea lui Dumnezeu.

Nota caracteristică a vécului nostru este creșterea națională, conservarea naționalismului.

În special la noi această este nota caracteristică a timpului și din motivul, că tocmai în naționalismul nostru suntem atacați mai cu înverșunare.

Guvernul nostru, întrăgă presa, întrăgă societatea ungurască și-a concentrat forțele spre a ridica rassa magiară, și această pe noi nu ne-ar neliniști, decât ridicarea nu s'ar intenționa a se face prin contopirea noastră în rassa magiară.

Nisuița această pe noi ne neliniștesce, și ne împinge la serioasă activitate spre a ne feri, spre a ne conserva.

Din tendența de a ne contopi în rassa magiară așii nu se mai face nici un secret.

Fostul ministru de culte Trefort, părintele spurcatului curent de magiarizare, nu odată a șis, că Ungaria trebuie să fie mare, și mare va fi, când toți se vor magiarisa.

Chiar când secul nostru nu ar fi secul curentului național, noi Românii am fi împinși spre a ne conserva legea, limba și tradițiunile părintești, și am fi împinși după legea firei, căci ori-ce acțiune provăcă reacțiune, ori-ce atac provăcă apărare.

În apărarea noastră avem trebuință de bărbați crescuți sub ochii noștri, desvotați și trupește și sufletesce sub îngrijirea noastră.

Locuințele tinerilor noștri de pe la școlile medii pe la elementele cele mai sărace, puțină îngrijire pentru desvoltarea lor corporală și spirituală, scutirea lor de influențe rele, cari se lăgă de om mai ales în anii pubertății, toate acestea au dat mult de cugetat omienilor noștri, cari dorău să crească o generațiune tare și trupește și sufletesce.

De aici și nobila intențiune a Albinei de a pune din incidentul iubileului de ani 25 a existenței sale temelie unui fond, din care cu timpul apoi se va face aici un internat de copii.

Lucrurile aceste nu sunt invențiunea proprie a capetelor de așii.

Noi am arătat, că tot asemenea motive au îndemnat pe protopopul de odinioară din Murăș-Oșorheiu Parteniu Trombitaș să facă un internat de copii în acel oraș, expus pentru noi Români. Internatul acela a fost făcut amăsurat mijloacelor reduse ale acelor puțini Români de inimă, cari au jertfit din al lor spre a face acel internat. Dară în acel modest internat noi am crescut conservându-ne și trupește și sufletesce, am crescut lipiți de biserica ortodoxă română, unica biserică națională din statul nostru.

S'a făcut asemenea internat în Oradea-mare, în acest vechiu centru de viață ortodoxă românească, tot spre binele națiunii.

Metropolia din Blaj a ridicat un internat de băieți spre a crește bărbați întregi, între condițiuni mai favorabile ca în trecut.

Institutul „Albina” sub conducerea actuală în mod rapid a ajuns la o stare de admirabilă prosperare.

Crescut în tradițiunile bisericei ortodoxe române, în spiritul poporului român, directorul actual al Albinei a știut îmbrățișa cu totă căldura inimii creșterea tineretului român.

De doi ani Albina a înființat măsă studenților, unde 50 de tineri au prânz gratuit, și se bucură de odoșebită creștere și îngrijire sub propria conducere a soției directorului Albinei, care și pe acest teren s'a pus în fruntea femeilor române din Sibiu.

Înființarea internatului de copii prin Albina a fost pasul al doilea dela măsă studenților.

Acesta va fi în stil mai mare decât cum au fost și sunt celelalte internate, și după mijlocele, de cari dispune Albina, și după dorul acționarilor de a jertfi pe altariul națiunii judecând, la timpul seu, când se vor fi adunat mijlocele suficiente, în internatul în acesta toate se vor da gratuit.

Cu bucurie luăm act despre asemenea daruri ale filantropiei, și din inimă salutăm nobila continuare a lucrurilor începute.

„Gazeta” supărată pe noi. „Gazeta Transilvaniei” e supărată pe noi, pentru că consecuenți în modul nostru de a discuta cestiunile „delicate” naționale, nu i-am urmat și noi a vorbi tot în termeni superlativi, cum i-a urmat „Dreptatea” și acum și „Tribuna” în cestiunea titlului „Asociațiunei”, ci am accentuat că în articolul său de Duminecă se folosește de „frase provocătoare” exclamând: „cu astfel de frase bombastice se nesuesce „Gazeta” a nu preocupa pe membrii Asociațiunei într-o cestiune din cele mai delicate”.

În lungul său răspuns dăce, între altele, că „dela „Tel. Rom.” firesce că în situația lui dependentă nu ne putem aștepta să se facă ecoul generalei nemulțămiri”, ăr la alt loc dăce, că „se vede, că cei dela „Tel. Rom.” n'au cetit raportul comitetului central al Asociațiunei, deși susțin, că e destul de elocuent pentru cine vrea să-l înțelégă” și încheiă, că din concludsiunile ei rezultă „tocmai aceea-ce suține comitetul în raportul său... păstrarea intactă a titlului actual al Asociațiunei”.

Noi n'am cercat nici odată certy cu „Gazeta”, din contră încă am și lăudat independența ei, de unde însă nu urmază, ca noi să ne identificăm cu toate argumentele ei.

Cu argumente ca „furor Perczelianus” fie sigură „Gazeta”, că n'ar fi înduplecat comitetul Asociațiunei pe guvern să recedă dela nici una din pretensiunile sale, precum l'a înduplecat prin argumentele serioase, și bine cumpenite, cari le află cetitorii în raport.

Dacă recunoscem însă „independența” „Gazetei” în modul ei de a discuta cestiunile naționale, cerem ca și ea să recunoscă independența noastră în modul nostru culant și deschis de a discuta, independent și în sus și în jos, despre ce am dat destule dovezi, și care este un lucru cu mult mai greu în situațiunea noastră de astăzi, decât a alerga cu curentul și a tracta publicul nemulțumit cu frase, dacă nu-i place, „bombastice”, fie „sfărăitoare” său „binesu-nătoare”.

Cerem să ne spună în ce „situație dependentă” este „Telegraful Român” în cestiunea titlului Asociațiunei?

În cestiunea această, pe carea, în urma răspunsului categoric a ministrului că „nu va ceda”, noi o considerăm de foarte delicată, singurul lucru care ne preocupă este sorțea Asociațiunei, unicei instituțiuni naționale ce o mai avem.

Și ținem, că nu este bine ca jurnalele se preocupe spiritele destul de agitate ale membrilor Asociațiunei, precum nu a voit comitetul să le preocupe, carele din partea sa nu face nici o propunere la adunarea generală.

Noi nu așa pricepem raportul comitetului precum îl pricepe „Gazeta”.

Ci-l pricepem așa, că comitetul a făcut tot posibilul ca titlul actual al Asociațiunei să se susțină, dar deși s'a folosit de argumentele cele mai puternice — n'a isbutit. Ministrul dechiară categoric, că în punctul acesta nu va ceda.

Comitetul procedând corect, n'ar putea face alta între marginile competenței sale, decât și el se dăcă, că „nici eu nu cedez” și se lasă lucrul să învingă cel mai tare.

De comitetul nu are curajul să facă această, deși știe, că cu drept cuvânt nime nu i-ar putea face nici o imputare, pentru-că nu voiesce să iese răspunderea asupra sa pentru eventualele consecuențe; dar nu voiesce se dăcă nici da! pentru-că nu are drept la această, ci a convocat adunarea suverană, carea perespunderea sa poate dăce ce va afla că corespunde mai bine interesului public.

Membrii Asociațiunei, și mai ales aceia, cari aduc sacrificiul a cerceta adunările generale, întru nimica nu sunt inferiori redactorilor diarelor noastre, și vor fi în stare să judece și quid juris și quid confilii? și țără sfatul diarelor.

Dar dacă acest drept nu se poate denega nici diarelor, cel puțin atăta se poate cere dela ele, ca să nu exagereze lucrul, să nu tórne oleu pe foc, cum am șis noi, și să nu spună lucruri, cari nu corespund cu starea faptică, pentru-că acestea nu numai că nu sanază reul, dar din contra, produc indignațiune și slăbesc și valorea argumentelor reale.

Pentru-ce se tot susține p. e. că guvernul pretinde ca cuvântul „român” și „popor” să le elimineze din statutele Asociațiunei, când raportul comitetului și textul §-lui 2 comunicat în raport dovedesce contrariul?

Cestiunea cu „poporul” român este supărată deja și ministrul nu mai dificultăză §-ul 2, care sună astfel: „Scopul Asociațiunei este: înaintarea cultului

poporului român” etc. etc.

Er cuvântul „român” se află destul de accentuat chiar în titlul care îl propune ministrul: „Asociațiunea literară și culturală a Românilor din Ungaria”.

Singur cuvântul „transilvan” este care nu mai voiesce ministrul să-l admită din motive pur politice, și acesta este deajuns, ca foile politice să se ocupe de el și să-l combată pe ministru pe motive politice și culturale, dar lucruri complanate deja la intervențiunea comitetului nu este bine nici consult să se mai sulezeze.

În asta ne deosebim noi și de „Gazeta” și de „Tribuna”.

Revista externă.

În fine s'a făcut lumină cu privire la ultimatul, ce l'ar fi adresat Rusia Greciei pentru evacuarea insulei Creta.

Telegrama dela 3 Martie n. a. c. publică acel ultimatul, dar nu ca adresat numai din partea Rusiei, ci din partea tuturor puterilor prin secretarii ambasadelor acestora din Athena ministrului de externe grecesc.

Acela este următorul:

„Din însărcinarea guvernului meu, aduc la cunoștință Excelenței tale, că puterile s'au înțeles întru sine asupra atitudinii lor în sensul, ca să pună capăt situațiunei, pe care n'au putut-o preveni și a cărei trăgânare ar pute să compromită pacea Europei. Puterile au venit de acord în următoarele puncte:

1. Grecia în împregiurările actuale la nici un cas nu pôte să anexeze Creta.

2. Având în vedere, că Turcia a întârziat cu ducerea în îndeplinire a reformelor primite de ea, puterile au hotărât, ca pelângă susținerea integrității imperiului otoman, să dea necondiționat Cretei o formă de guvernament autonomă, care să-i asigure un guvernament cu totul a parte, sub înalta suveranitate a Sultanului.

„După opiniunea puterilor, aceste ținte nu se pot ajunge altfel, decât prin retragerea corăbiilor și trupelor grecesci.

„Puterile așteptă cu încredere această hotărâre dela înțelepciunea guvernului grecesc, care nu pôte voi să aderezeze la o direcțiă, ce ar fi contrară cu hotărârea puterilor. Ambasadorii nu fac secret din ordinul primit dela mandatarii lor, ca să notifice guvernului grecesc neștrămutata hotărâre a puterilor, după care dacă guvernul grecesc ar sta la îndoală, dacă trupele și corăbiile nu vor fi retrase înainte de împlinirea termenului de șese zile, nu se vor feri de-a recurge la ori-ce fel de mijloce de forță.”

La această notă guvernul grecesc încă n'a răspuns nimic și se susține, că și dacă va răspunde, răspunsul va fi negativ, când apoi marile puteri vor pune la cale blocarea insulei.

Cum se va descurca această afacere, e încă un secret al viitorului.

Grecii sunt foarte agitați din cauza ținutei marilor puteri față de ei, luând în apărare pe asupritorii lor, pe turci.

„Asociațiunea“. Raportul

comitetul central al „Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român“ către adunarea generală extraordinară conchiamată pe 10 Martiu st. n. 1897 în cauza modificării statutelor Asociațiunii.

(Urmare și fine.)

Rescriptul ministerial Nr. 785/96.

La reprezentațiunea de sus, ce poartă datul de 21 Maiu 1896, comitetul central a primit la 2 Septembrie 1896 rescriptul ministerial Nr. 785/96 res din 11 August 1896, care abandonează pretensiunile rescriptului Nr. 1494/95 din 29 Decembrie 1895, referitoare la limitarea activității Asociațiunii pe teren economic (în special prin stipendii (§. 17), expozițiuni (§. 23), și prin alte mijloce înșirate în §§. 2 și 37), cerând numai precisarea textului în §. 2 și întregirea §-ului 6 cu unele dispozițiuni de caracter polițial, nu mai excepționează termenul „poporul român“ în §. 2, abandonează mai departe cererea referitoare la întărirea alegerii preșidenților prin guvern, admite organismul despărțimintelor și agențurilor stabilit în §§. 40—47, și primesce modificările introduse în §§. 16, 37 și 41, însă insistă mai departe pentru schimbarea titlului și eliminarea cuvintelor „încât privesc prezentul“ din §. 4.

În special observările acestui rescript sunt următoarele:

1. Titlul Asociațiunii. așa cum este el definit în §. 1, nu corespunde nici postulatelor pe drept public, nici raporturilor actuale, pentru-că cuvântul „transilvană“ din titlul original nu este identic cu magiarul „erdélyrészi“, ci numai „erdélyi“; deore-ce însă acest termen din punct de vedere al dreptului public este greșit și deore-ce în faptă Asociațiunea nu este o reuniune literară și culturală numai a românilor din părțile transilvănene, ci este a tuturor românilor din patrie, acesta trebuie să se exprime în titlul emendat al Asociațiunii, deci titlul corect, care ar corespunde raporturilor actuale și postulatelor de drept public, ar fi numai acesta: „Asociațiunea literară și culturală a românilor din Ungaria“, (în limba maghiară: „A magyarországi románok irodalmi és közmívelődési egyesülete“).

2. Deore-ce încheierea §-lui 2 este astfel concepută, că contra dispozițiunilor punctului IX. din ordinațiunea ministrului de interne 1508/875 foarte ușor s'ar pute interpreta, că acesta reuniune curat literară și culturală ar fi chemată a realiza și scopuri pur economice, pe când o reuniune culturală nici în această privință nu-și poate atribui alt scop, decât numai promovarea culturii poporului în direcțiune economică, deci textul următor, cu care se încheie § ul 2: „și în fine, prin ori-ce alte întreprinderi, cari vor pute contribui la prosperarea literaturii și culturii naționale a poporului român din patrie și la bunăstarea lui materială“, cere să se înlocuiescă cu următorul text: „și în fine prin ori-ce alte întreprinderi legale, cari pot promova literatura și cultura atât spirituală, cât și economică a românilor din patrie“, (în limba maghiară: „Végre mindazon törvényes vállalkozások által, melyek a hazai románok irodalmát és szellemi, valamint közgazdasági tekintetben való művelődését előmozdítják“).

3. Cu privire la §. 4, deore-ce reuniunile literare și culturale nu se pot ocupa cu chestiuni politice și bisericesci, susține pretensiunea sa din ordinul ministrului de interne Nr. 1494/895, ca din §. 4 să se elimineze cuvintele „încât acelea privesc prezentul“. În fine

4. Considerând, că petrecerile, concertele, loteriile, expozițiunile și colectele sunt condiționate dela concesiunea autorităților, cere ca punctele 3 și 4 ale §-ului 6 să se întregescă cu cuvintele următoare: „cu concesiunea autorității“.

Reprezentațiunea comitetului din 29 Octombrie 1896.

Rescriptul ministerial N. 785, prezentat în ședința comitetului central din 15 Septembrie 1896 (sub Nr. prot. 159) a fost predat comisiei exmisse la timpul său în chestiunea modificării statutelor, pentru pregătirea unui proiect de conclud.

Comisiunea întrunindu-se în termen scurt a desbătut observările ministrului și a înaintat la 27 Octombrie 1896 raportul său, pe baza căruia comitetul central în ședința sa din 29

Octobre 1896 (sub Nr. prot. 209) a decis a remonstra în contra cererii guvernului de a schimba titlul Asociațiunii, ear' cu privire la celelalte pretensiuni ale ministrului:

considerând, că modificarea §-lui 2, propusă de ministru, nu eschide din cadrul statutelor promovarea culturii economice a poporului cu mijloacele de cari dispune o societate culturală și că cultivarea intereselor pur agronomice cade în competența reuniunilor agricole, cari se pot înființa în fiecare comitat;

considerând mai departe, că prin eliminarea cuvintelor „încât privesc prezentul“ din §. 4, deși nu este apriat precisată, nu poate fi nici eschisă discutarea chestiunilor istorice, deore-ce activitatea științifică-literară și prin urmare și cea de pe terenul istoriei este garantată în §. 2 al statutelor;

considerând în fine, că dispozițiunile polițiale, cu cari ministrul voese a se întregi §. 6, au fost și trebuie observate și pe viitor fără considerare la aceea, dacă aceasta se spune apriat și în statute, —

comitetul, ca să contribuie și din partea sa la delăturarea nedumeririlor ministrului și la terminarea pertractărilor, ce atât de mult trăgeneză întărirea statutelor, a decis a primi propunerile ministrului de sub 2, 3 și 4 și a făcut următoarele modificări nouă în textul proiectului de statute:

1. a stabilit în mod definitiv textul §-lui 2 care sună:

„§. 2. Scopul Asociațiunii este: înaintarea culturii poporului român și anume prin inițierea de studii și scrutări și editare de publicațiuni literare, științifice și artistice, înființarea de biblioteci populare, muzee și alte colecțiuni, acordarea de premii și stipendii pentru diferitele specialități de știință, artă și industrie, expozițiuni, producțiuni și conferințe publice, înființare, eventual ajutare de școli și internate, organizare de secțiuni științifice și designare de referenți literari în aceste secțiuni, și în fine prin ori-ce alte întreprinderi legale, cari vor pute contribui la prosperarea literaturii și culturii atât spirituale, cât și economice a Românilor din patrie“.

2. a eliminat cuvintele „încât privesc prezentul“ din §. 4 care astfel sună:

„§. 4. În adunările Asociațiunii nu se pot discuta obiecte religioase și politice“.

3. în fine a adaus la §. 6 următoarea alineă nouă:

„Întrucât arangiarea întreprinderilor numite în punctele 3 și 5*) după legile și ordinațiunile existente ar fi condiționată dela concesiunea autorităților, concesiunea trebuie exoperată“.

În chestiunea pretensiunii ministrului de a schimba titlul Asociațiunii, comitetul a cerut susținerea titlului vechiu pe baza următoarelor motive:

Prin ordinațiunea ministerială Numărul 929—1895, prin care a ordonat modificarea unor §§. din statutele Asociațiunii, (precum și prin rescriptul Nr. 1494/95, urmat de prima reprezentațiune a comitetului), nu a fost absolută amintit său excepționat titlul Asociațiunii, care se folosește neîntrerupt și fără conturbare dela întemeierea societății, timp de 35 ani, și din aceea cauză adunarea generală din 27 și 28 August 1895 nu a putut pertracta modificarea cerută acum ulterior, dto 17 August 1896, nici a putut să dea comitetului în această privință vre o autorizare. Fără autorizare specială însă comitetul nu poate procedea în acest obiect, de o parte pentru-că modificarea titlului istoric al Asociațiunii cade între acele obiecte de mare importanță, asupra cărora numai adunarea generală poate dispune, de altă parte fiindcă pretinsa modificare aduce cu sine, precum vom arăta mai în jos, numeroase greutăți și sarcini, pentru cari comitetul nu poate primi răspunderea.

Dacă însă dl ministru de interne ar insista pe lângă pretenția sa și după cele comunicate mai la vale în meritul chestiunii, în acel cas s'ar ivi necesitatea convocării unei adunări generale extraordinare, ceea-ce comitetul, între împregiurările actuale și alt-cum destul de agitate, mai bucuroși ar fi dorit să se încunguiure.

Lămurind prin acestea partea formală a lucrului, trecem la meritul chestiunii.

*) Petreceri, concerte, conferințe, loterii, expozițiuni și colecte.

Constatând, că expresiunea „transilvană“ se întrebuițează și în legislațiunea mai nouă după uniune, ba s'a susținut și în titlul Maiestății Sale al Regelui nostru, precum și în titlul altor instituțiuni de drept public (d. e. în numirea statului romano-catolic transilvan), comitetul crede, că dacă se poate folosi cuvântul „transilvană“ și în titluri oficiale a mai multor instituțiuni publice, fără a prejudeca dreptului public și stărilor faptice în acel cas cu atât mai puțin poate fi excepționat în titlul unei societăți private, care n'are nici o însemnătate politică său de drept public și pentru care acel cuvânt, de sine înțeles, că nu poate avea vre un alt sens, decât istoric.

Temeinicia acestei vederi mai bine se dovedește prin faptul, că în Ungaria există numeroase societăți științifice, culturale, sociale și comerciale său industriale, cari folosesc în titlul lor neconturbate cuvântul „transilvană“ deși activitatea lor nu se extinde numai asupra vechei Transilvanie, ci membrii lor ca și ai societății noastre se înscriu de pe întreg teritoriul patriei noastre, ba unele dintre numitele societăți nici nu au reședință în Transilvania, ci în Ungaria proprie, și totuși se folosesc în titlul lor de cuvântul „transilvană“.

Drept dovadă amintim următoarele societăți:

I. Cu reședința în Cluj:

1. Erdélyi muzeum egylet.
2. Erdélyi gazdasági egylet.
3. Erdélyi Pince egylet.
4. Erdélyi bank és takarékpénztár.
5. Erdélyi keresk. és hitelbank.
6. Erdélyrészi m. közmiv. egylet.
7. Erdélyrészi kárpátegyelet.

II. Cu reședința în Sibiu:

8. Erdélyi egyleti bank.
9. Siebenbürgischer Karpatenverein.
10. Siebenbürgischer Verein für Landeskunde.
11. Siebenbürgischer Verein für Naturwissenschaften.
12. Siebenbürgischer sächsischer Landwirtschaftsverein.
13. Siebenbürgischer allg. evang. Frauenverein.

III. Cu reședința în Budapesta:

14. Erdélyi erdőpar részv. társaság.
15. Első erdélyi aranybánya részv. társaság, ș. a.

Dacă toate aceste societăți, înființate unele în timpul mai nou, pot folosi neconturbate titlul „transilvană“ și numai societatea noastră va fi silită să-și modifice titlul pentru acel atribut, folosit acum de 35 de ani, atunci dispoziția ministrului de interne în ochii publicului român cu drept cuvânt va fi considerată ca o măsură excepțională, aplicată numai față de români și ca atare nu va pute să provoace decât resens și nemulțămire.

Corectitatea punctului nostru de vedere desăfășurat mai sus, o dovedește însuși ministrul de interne, prin aceea, că titlul societății nu l-a excepționat, când a supus reviziunii statutele noastre din punctul de vedere al dreptului public și a designat prin ordinațiunea Nr. 929—1895 acei §§. „cari, în unele privințe, se află în contradicere cu actualele stări de drept public, precum și cu legile mai noue și ordinațiunile din vigoare, cu cari sunt a se aduce în armonie“.

Er dacă la 1895 titlul societății n'a fost în contradicere cu dreptul public și cu stările faptice, nici astăzi nu poate fi în contradicere, deore-ce din anul trecut nu s'a făcut nici o schimbare în dreptul public său în stările faptice ale statului.

Credem, că în cele premise ne-a succedat a dovedi, că în adevăr nu există necesitatea modificării titlului societății noastre, deore-ce acel titlu, de importanță curat istorică, nu cade sub punctul de vedere al dreptului public.

Mai trebuie acum considerate greutățile și daunele, ce ar urma pentru societatea noastră din modificarea titlului ei istoric. Pentru-că aici nu e vorba de un titlu, ce are să-l primescă o societate nouă, ce acum se înființează. Din contră, aici e vorba de modificarea unui titlu vechiu, istoric, al unei societăți, ce funcționează de 35 de ani, al cărei nume decenii de-arândul s'a folosit în rostul poporului român și se amintescă pretutindenea cu pietate și respect; având atâtea suveniruri prețioase legate de el.

Dar chiar să nu voiască Excelenția Sa ministrul a ține seamă de acestea sentimente

ale poporului român, nu va pute însă trece cu vederea partea curat materială a cestiunii.

Societatea noastră, în activitatea sa de 35 de ani, a procurat între altele și frumoase proprietăți imobile și le a întabulat în cărțile funduare, dela sine înțeles, pe numele său de până aci. Modificarea titlului însă ar reclama acum necondiționat să se însinue la oficiile competente numele cel nou al proprietarului, ceea-ce ne-ar cauza spese enorme.

Asemenea greutăți s'ar ivi și față cu numeroasele fundațiuni, ce s'au depus la societatea noastră, dintre cari unele sunt încă pendente în mâinile justiției, ér alte nici nu ni s'au predat încă, fiind făcute pe basă testamentară. Modificarea titlului societății va crea neîntrerupte greutăți și cu privire la eventualele proceduri testamentare și de moștenire, pentru a căror delăturare în continuu se vor cere nouă jertfe materiale.

În sfârșit nu se poate trece cu vederea nici aceea împrejurare, că la o societate activă de 35 de ani, cu mii și mii de membri, represintă o avere considerabilă prețul și valoarea nenumăratelor diplome, opuri, notițe, sigile, tipărituri și alte asemenea recuise, cari toate vor fi a se provede cu titlul modificat al societății, respective toate vor trebui a se procura de nou cu mari spese și sarcini.

Rescriptul ministerial Nr. 1310/1897.

Reprezentațiunea comitetului, care poartă datul de 29 Octombrie 1896 a fost înaintată la guvern în 18 Novembre 1896 și a avut de urmare rescriptul ministerial Nr. 1310 din 6 Ianuarius 1897, sosit la președintele Asociațiunii în 29 Ianuarius și prezentat în ședința comitetului din 4 Februaru a. c. (sub Nr. prot. 30).

Acest rescript, fără a dificulta forma, în care comitetul a executat modificările și întregirile cerute de ministru cu privire la §§. 2, 4 și 6, se restringe la denegarea cererii comitetului de a susține și pe viitor titlul vechiu al Asociațiunii, pe care îl numește „greșit din punct de vedere al dreptului public și în contradicere cu legile țării“.

În vederea argumentelor ponderose, cu cari reprezentațiunea comitetului din 29 Octombrie 1896 militază pentru susținerea titlului vechiu al Asociațiunii, ministrul de astădată simte necesitatea de a intra într'o măturare detaiată a pretensiunii sale și reflectează la expunerile comitetului cu următoarele:

La observarea că în țară există numeroase reuniuni științifice, culturale, sociale, comerciale și industriale, cari folosesc neconturbate termenul „transilvană“ în titlul lor, ministrul răspunde:

că din fapte, ce purced din întrelăsare ori abus, nu se poate formula nici o cinosură și mai ales nu, când din spiritul și textul legii rezultă cu evidență contrarul; —

că reuniunile din cestiune, (ca „Erdélyi muzeum egylet“, „Siebenbürgischer Verein für Landeskunde“, „Erdélyi gazdasági egylet“, „Siebenbürgischer Verein für Naturwissenschaften“, „Siebenb. sächs. Landwirtschaftsverein“, etc.) au fost înființate încă înainte de era constituțională și că îndată ce aceste vor înainta spre aprobare statutele lor modificate, se va pretinde și dela ele rectificarea titlului în mod corespunzător stărilor actuale de drept public;

că reuniunile mai noue (ca „Erdélyrészi közművelődési egylet“ și „Erdélyrészi Kárpátegyesület“) nu mai folosesc termenul „transilvană“ („erdélyi“), ci numirea corectă „erdélyrészi“, care nu e în contradicere cu dreptul public“.

„Ce privesc titlul societăților comerciale și industriale, ministrul accentuează, că nu au statute aprobate de guvern, ci au fost înregistrate simplu numai la tribunal și dacă aceste autorități nu au excepționat titlul lor, această greșală, deși nu e scușabilă, totuși e ușor de înțeles. Că termenul „transilvană“ a fost susținut în titlul bisericii catolice din Transilvania, își are explicarea în acele considerațiuni istorice și de administrațiune biserică, cari au militat pentru susținerea lui în titlul oficios: „Biserica gr. or. română din Transilvania și Ungaria“.

Prin aceste ministrul crede a fi dovedit, că pretensiunea sa nu este — după-cum susține comitetul — o măsură excepțională în contra românilor, ci o dispozițiune de vigoare generală, care „are să servescă în viitor ca cinosură pe toate liniile“.

Ministrul nu poate nega, că schimbarea titlului este împreunată cu „unele greutăți

materiale și formale“, dar pretinde, că aceste nici pe departe nu sunt atât de grave, ca Asociațiunea să nu născă a le învinge „fie chiar pentru motivul ca să delătura acea neîncredere, a cărei basă îndreptățită este presupunerea, că se leagă de un titlu incorect din punct de vedere al dreptului public, pentru a nutri și susține anumite aspirațiuni politice ilegale“. Interesele binepriepute al românilor din patrie — ăce ministru, — pretind, ca reuniunile lor culturale, urmărind strict numai scopul lor nobil, să fie scutite chiar și de umbra neîncrederii.

După aceste ministrul își exprimă convingerea, că Asociațiunea în vederea celor expuse va sci apreția îndreptățirea pretențiunii sale și nu va șovăi a primi titlul impus („elrendelt“) de ministru: „Asociațiunea literară și culturală a Românilor din Ungaria“, ori apoi titlul egal cu acesta: „Asociațiunea literară și culturală a cetățenilor din Ungaria cu naționalitate română“, (în limba magiară: „A magyarországi románok irodalmi és közművelődési egyesülete“, ori „A magyarországi román nemzetiségű lakosok irodalmi és közművelődési egyesülete“).

Comitetul central, convingându-se din acest rescript, că ministrul nici după ascultarea motivelor atât de numeroase și întemeiate, ce au fost înșirate în reprezentațiunea din 29 Octombrie 1896, nu este aplicat a abandona cererea sa referitoare la schimbarea titlului, ci pretinde categoric și necondiționat ca acesta să se execute în forma ce o propune, — ér de altă parte sciind, că nu are mandat să pertracteze asupra acelor părți ale statutelor, cari nu au fost modificate de adunarea generală dela Blaș, nici dificultate prin ordinațiunea ministerială Nr. 929/95, a trebuit să întrerupă pertractările cu guvernul și a conchemat această adunare generală, ca singurul factor competent de a rosti cuvântul definitiv în chestiune.

Din cele expuse până aci Onor. Adunare generală s'a putut convinge, că comitetul central și-a dat toate silințele ca să corespundă în mod cât mai satisfăcător însărcinării primite prin concludul Nr. 22 și 23 al adunării generale din 1895 și că a căutat să aperse interesele Asociațiunei de ori ce jignire și restrângere păgubitoare. Ca rezultate fără îndoială momentuoase ale acestor silințe amintim, că ne-a succedat a susține în cadrul statutelor o basă largă pentru activitatea Asociațiunei pe toate terenele, cari ating interesele culturale și bunăstarea poporului român și că am putut asigura organismul despărțimintelor și agenturilor.

Modificările făcute de comitet în proiectul de statute stabilit la Blaș, credem că vor primi aprobarea Onor. Adunări generale, deoarece de o parte în forma, în care am executat cererile ministrului, nu conțin nici o schimbare, care ar putea jigni interesele și activitatea Asociațiunei, ér de altă parte întregirea proiectului cu organismul amănunțit al despărțimintelor și agenturilor, a cărui stabilire și de altminterea a fost încredințată comitetului, nu pôte fi decât numai un câștig pentru Asociațiune.

Ce privește în fine ultima modificare, ce o mai cere ministrul, anume schimbarea titlului, Onor. Adunare este deci în deplina cunoștință a cauzei și va afla calea, pe care chestiunea se va putea decide în modul cel mai corespunzător intereselor Asociațiunei.

Incheiem cu propunerea ca Onor. adunare generală să binevoască a exmite o comisiune de 15 membri pentru studiarea raportului prezent și după ascultarea propunerilor comisiunii:

să se ia spre sciire modificările făcute de comitetul central în §§. 2. 4. 6. 37. 40. (acum 40—47) și 41. (acum 48) ai proiectului de statute, și

să decidă asupra pretențiunii ministrului de a schimba titlul vechiu al Asociațiunei în: „Asociațiunea literară și culturală a Românilor din Ungaria“.

Din ședința comitetului central al Asociațiunei transilvane pentru literatura română și cultura poporului român, ținută în Sibiu la 1/13 Februarie 1897.

Dr. Ilarion Pușcariu m. p.,
vice-president.

Dr. V. Bologa m. p.
secretar II.

Noutăți.

Concert. Reuniunea română de musică din Sibiu arangiază Mercuri în 10 Martie, 1897 st. n. în sala dela „Musikverein“ un concert cu următorul program:

1. „Trio“ (C-moll op 1 Nr. 3), pentru pian, violină și violoncello de L. van Beethoven.

2. Trei cântece pentru sopran și pian de G. Dima, poezie de M. Eminescu: a) „Și dacă ramuri bat în geam“, b) „Somnoroșe pășărele“, c) „De ce nu'mi vii?“

3. Trei cântece pentru cor mixt de F. Mendelssohn Bartholdy. a) „La anul-nou“, b) „Cântec păstoresc“, c) „Lauda primăverii“.

4. „Adeleida“, cântec pentru tenor cu acompaniament de pian de L. van Beethoven.

5. Două cântări pentru cor mixt de G. Dima, poezie de M. Eminescu: a) „Ce te legini codrule?“, b) „La mijloc de codru des“.

6. „Plângerea Kolmei“, cântare pentru voce de alt cu acompaniament de pian de F. Schubert.

7. Trei cântece populare, întocmite pentru cor mixt de G. Musicescu: a) „Congazu“, b) „Stăncuța“, c) „Dor-dorule“.

Începutul la 7 ore sêra.

Bilete de intrare se pot căpeta în ziua concertului dela 11—1 oră în „Musikverein“ (pământul mic, Nr. 2) precum și sêra la cassă.

Convertire la Șieuul-mare. Mai ăilele trecute se lansase prin foi sciirea regretabilă, că în comuna bisericăscă gr.-or. rom. Șieuul-mare, protopresbiteratul Bistriței, s'au făcut treceri în masse la biserica romano-catolică.

Consistoriul nostru archidieceșan, în urma arătării ce i s'a făcut despre ponderoasă afacere, a grăbit să trimetă la fața locului pentru aplanarea ei, pe unul dintre cei mai destoinici protopopi ai sêi, pe părintele Nicolau Maneguțiu.

Înțelepciunei și tactului părintelui Maneguțiu i-a succedat nu numai să restabilească în popor linistea turburată în urma bănușelilor născute în sinul sêu pentru incorecta administrare a averilor bisericesci, dar a convertit aproape pe toți 89 credincioșii, cari trecuseră la biserica rom. cat. Numai șapte nși mai încăpăținați, cari sunt mai strins legați de biserica rom. cat. în urma făgădușelilor ce le-au făcut cu privilegiul trecerei, n'au putut fi readuși la sinul bisericii lor străbune.

Violarea secretului epistolar prin Bánffy. Judecătoria din Pesta a respins la timpul seu arătarea făcută de abatele Molnár contra prim-ministrul Bánffy pentru delictul violării secretului epistolar. Afacerea această scandalosă ajungând la Tabla regească, secția I. a acestui for a aprobat decisiul judecătorei din Pesta, pe motiv, că Bánffy n'a căutat nici un mijloc, pentru a ajunge la posesiunea epistolei cu pricina.

Procesul intentat din partea patriarhului Brancovici contra avocatului din Neopanta, Gruits, pentru calomnie și vătămare de onóre, s'a pertractat Luni înaintea tribunalului din Zombor. Substratul procesului l-a format acusa lui Gruits contra patriarhului, că acesta ar fi defrandat banii bisericii. Acusatul Gruits a fost condamnat la 3 luni închisóre.

Cununia religioasă a distinsului director gimnasial din Brașov Virgil Onițiu cu domnișoara Victoria Branisce a avut loc Marți, la 9 ore în biserica Sf. Nicolae din Brașov. Felicitări sincere!

† Isidor cav. de Onciul, profesor la universitatea din Cernăuț, unul dintre cei mai valoroși bărbați ai bisericii și națiunei române bucovinene a încetat din viață Marți, în 18 Febr. v. în vîrstă de 63 de ani.

Nunta lui Apponyi. Luni și-a sêrbat contele Apponyi cununia cu contesa Clotilda de Mennsdorff în palatul Mennsdorff din Viena, asistând la cununie o mulțime

enormă de public. Ceremonialul bisericesc l-a sevrșit episcopul Szmezsányi Pál. Au asistat la cununie ministrii magiari: Kállay și Iósik a; dintre străini: archiducele Ludovic Victor, contele Goluchowsky, fostul ministru Windisgrätz, ambasadorul Germaniei, Rusiei, Italiei, Franciei și Belgiei.

Afacerea Korotnay. Scim, că tribunalul din Pesta a osândit la 3 ani închisóre. pe medicul Dr. Korotnay, pentru-că a furat banii vêduvei Patsu, care murise. Advocatul lui Korotnay Polónyi a apelat la Curie pentru micșorarea osândei. Curia a hotărât ăilele aceste în afacere, osândind pe Korotnay la 4 ani temniță, fiind considerat complice și la furtul giuvaerelor, sevrșit de servitoare.

Sinucis de frica pedepsei. În contra inspectorului direcțiunei financiare din Orșova Kovács Sándor, autoritatea sa a pornit cercetare disciplinară. ăilele trecute, voiau sê-l dețină în închisóre preventivă; dar Kovács, când a auzit pașii jandarmilor apropiindu-se de locuința sa, a apucat repede un pistol și s'a sinucis. Pe când au intrat jandarmii în odaie, Kovács era deja mort.

Sinucidere înaintea împăratului german. Primblarea împăratului german în grădina zoologică din Berlin a fost conturbată ăilele trecute prin o scenă gróznică: Împăratul se primbla vesel în frumoșă ăi de primăveră, când un voluntar în apropierea lui scoțindu-și din buzunar un pistol și-a trimis un glonț în frunte. La porunca împăratului soldatul a fost transportat la o casă vecină. S'a chemat degrabă un medic, dar nu i-a putut ajuta nimic.

Blăstēmul se prinde. Servitoarea Sándor Eszter din Heves și-a pierdut inelul de credință și a bănușit fôrte mult, că numai una dintre prietenele ei, cu numele Almádi Erzsi, i l'a putut fura. A luat-o deci pe această la răspundere, dar fără nici un rezultat, căci această totul nega și mereu se jura, că: „sê orbescă de amêndoi ochii de i l'a luat ea“. Cu această nu o a mai întrebă. Dar ce se vezi, peste câteva ăile, au început a o duré ochii pe Almádi Erzsi și cu toate îngrijirile medicilor, în curênd orbi cu totul de un ochiu. Atunci a început a o mostra și conștiința, căci ea luase inelul, și numai decât a început a o duré și celalalt ochiu, așa, încât era în pericol de a și-l perde și pe acesta. Acum însê n'a așteptat mai mult, ci numai decât s'a dus la prietena ei, la Sándor Eszter, și i-a dat inelul înapoi. Și ce se veđi, ochiul i-s'a vindecat pe deplin și acum nu încetéză a spune la totă lumea, că se se ferescă de blăstēm și se învețe din pățania ei, care o-a costat pierderea unui ochiu.

Necrológe. Pătruși de adâncă durere Vê însciunțăm, că mult iubitul nostru paroch și protopresbiter onorariu greco-oriental Ioan Belloiu, în urma unor grele suferințe, împărțășit fiind cu sântele Taine, și-a dat nobilul seu suflet în mâinile Creatorului în 14/26 Februarie a. c. la 8½ ore a. m. în etate de 78 ani, după un serviciu de 47 ani adus bisericii noastre.

Remășițele pămêntesci ale mult regretatului defunct s'au înmormântat Luni, în 17 Februarie (1 Martie) a. c. la 10 ore a. m. în cimiteriul bisericii gr.-or. din Poiana sârăță.

Fie-i țêrina ușoră și memoria binecuvântată! *Comitetul parochial gr.-or. român.*

— Subscriși cu inimă înfrântă de durere aducem la cunoștința tuturor cunoscușilor, că unișă și mult iubita noastră fică *Iustina*, după lungi și grele suferințe, fiind împărțășită cu sf. Taine, și-a dat nobilul suflet în mâinile Creatorului, ađi în 4 Martie n., la orele 1½ dimineța în etate de abia 20 ani.

Remășițele pămêntesci ale scumpei defuncte, după serviciul divin ce se va celebra aici la casa părinților (Holzplatz nr 4) astăđi în 6 l. c. st. n., la orele 8 dimineța, se vor transpune în aceeași ăi la orele 1 d. a. spre vecinica odihnă în cimiterul bisericii celei mari gr.-or. din Seliște. Sibiu, în 4 Martie 1897. Vecinica ei amintire! Oprea și Iustina Bărză,

ca părinți. Demetriu Florian, ces. și reg. locot. în regim. de infant. nr. 31, ca logodnic.

Bibliografie. A apărut „*Transilvania*“, organul Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român, Nr. II., cu următorul sumar: Statistica sanitară română. — Avram Iancu și P. Vasvári. — Șciință, literatură și artă: Publicațiunile academiei magiare. — Originea limbei române. — „Deslegarea chestiunii origini românilor“. — „Încă câteva cuvinte în chestiunea națională“. — Programul politice naționale în Ardeal și sêcuime. — „Verein für siebenbürgische Landeskunde“. — Istoria Ungariei. — Explorări arctice. — Anunț literar. — Astra: Adunarea generală din 10 Martie a. c. — Enciclopedia română. — Partea oficială: Raportul comitetului central al „Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român“ către adunarea generală extraordinară conchemată pe 10 Martie st. n. 1897 în cauza modificării statutelor Asociațiunii. — Procesele verbale din ședințele comitetului Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român ținute în Sibiu la 4 și 13 Februarie 1897. — Biblioteca Asociațiunii.

— Din escelenta revistă literară „*Fôia pentru toți*“, redactată de cunoscutul bun povestăș Dumitru Stăncescu, a apărut nrul 9 de următorul variat și instructiv conținut: V. A. Ureche, de Dumitru Stăncescu. — Svône, de V. P. — Document despre Lazăr. — Convorbiri săptămânale: sănătatea, de Gausseron. — Dă'mi o ăi din viața ta, poezie înêdită, de V. Alexandri. — Legende lunilor: legenda lui Februarie. — Acul meu de cusut, de Dna Calomb. — Obraz sulemenit. — Doi bătrêni, de Lucy Mornay. — Principii și formule bune pentru instrucțiunea primară. — Energia-caracterul. — Mamele. — Romanul unui călugăr, de Jean Rambeau, traducere de Ioan S. Spartali. — Glume. — Partea științifică: Mórtea prin electricitate. Tramvaye electrice, de Drul Devili. — Ocupații ăilnice. — Noutăți. — Gândiri. — Politeța: Femeia bine crescută. — Fericire, de Crăciunescu-Vlașca. — Felurimi. — Rudele Bătrâne, de Silvio Pellico. — Importat. — Sê luăm sêma, de Bassuel. — Ce însemneză unele nume de botez, comunicată de dl Sanduliță Văcărescu. — Chimia de petrecere: Transmiterea pe sticlă a unei figuri imprimate. — Petreceri și jocuri. — Poșta Redacțiunei. „*Fôia pentru toți*“ este una dintre cele mai bune reviste literare la noi românii preste tot. Apare în fie care Duminică și costă 5 fl. la an. Numêr de probă se trimite tuturor acelor, cari ar dori ca înainte să se convingă despre materialul ales, ce „*Fôia pentru toți*“ în fie-care număr comunică. Administrația: Bucuresei, Pasagiul Român Nr. 12.

Correspondență particulară

a „*Telegrafului Român*“.

Hodac, 28 Februarie.

Volnicia stăpânitorilor de astăđi peste destinele diferitelor naționalități a patriei noastre, mă îndemnă a ruga onorabila redacțiune să binevoască a da loc în colónele prețuitului nostru „*Telegraful Român*“ următoarelor grațioșe dispozițiuni, ce s'au luat din partea organelor politice, referitoare la inscripțiunea școlilor noastre confesionale gr.-ort. și gr.-cat. din G. Hodac și anume:

Încă în anul 1889 edificându-ne ambele confesiuni gr.-ort. și gr.-cat. din G. Hodac, școli din material solid, pe frontispiciul lor s'a pus inscripțiunea: „Șcôla română greco-orientală, respective șcôla română gr.-cat.“, care inscripțiune nu s'a dificultat, din partea nimênu, până în tómnă anului 1895, când atât directorul șcôlei gr.-ort., cât și cel al celei gr.-cat. a fost provocat prin notarul să ștêrgă cuvêntul „română“ din acele inscripțiuni. Acestor provocări ambii directori școlari n'au satisfăcut, ci din contră au înaintat la locurile competente proteste, dovênd că acel cuvênt: „română“ din amintitele inscripțiuni e la locul sêu, pentru-că într'adevăr șcôlele amintite sunt proprietatea bisericilor române gr.-ort. și gr.-cat. Asemenea s'a raportat și oficiilor superioare bisericesci. Aceste îndeplinite, în Ianuarie a. c. cu ocașiunea reorganizării amplotașilor co-

munali, venind pretorele la Hodac, din nou a demădat primarului comunal, ca acel (urgisit) cuvânt: „română“, din inscripțiunile amintite, în timpul cel mai scurt se se ștergă; — ba dl pretore cercual, în bunăvoința sa, aducându-i primarul la cunoștință, că ambii preoți ca directori școlari se opun ștergerii acelu cuvânt și protesteză contra ordinului, ce li-s'a adus la cunoștință, și dl pretore pretinse fi rögă pe ambii parochi să nu se opună acelu ordin. Întru aceea parochul gr.ort. se încunoscinteză prin subprefectul comitatens cu datul de 6 Februarie a. c. că inscripțiunea de pe frontispiciul școlii gr.ort. din G. Hodac, ca una care e contrară legilor, prin minister (kormányhatóságilag) s'a rânduit a se șterge.

De notat e, că suprefectul nu a comunicat însăși rezoluția ministerială prin care acela dispune ștergerea acelu cuvânt. În urma acestora în 9/21 Februarie a. c. primarul comunal Isidor Lupu, fiind pedepsit cu 5 fl. pedepsă, pentru-că n'a executat ordinul prin care i-s'a impus ștergerea cuvântului des amintit „română“ din inscripțiunile de pe frontispiciile școlilor numite, fiind din nou amenințat cu pedepsă de 100 fl. v. a. și suspensiune, dacă în 24 ore nu va îndeplini ordinul primit, în 10/22 Februarie a. c. pe la 9 ore, primarul din nou a provocat pe parochi, ca directori școlari, ca să ștergă cuvântul „română“ din inscripțiunea de pe frontispiciile școlilor, deore-ce dînsul (primarul) e constrîns a duce în îndeplinire acel ordin și cu toate că s'a protestat mai înainte din partea parochului gr.ort. Zacharie Lupu, susținând acesta, că cuvântul „română“ din inscripțiunea de pe frontispiciul școlii greco-ortodoxe nu e contrar legilor țerii, ci chiar e în consonanță cu acelea și cu „statutul organic“ al metropoliei Românilor de religiunea gr.ort., întărit cu datul Schönbrun, 28/5 1869 prin însuși Majestatea Sa regele nostru Francisc Iosif I. și ministrul br. Iosif Eötvös — și primarul suprascris neluând în considerare protestul parochului,

prin servitoriul dînsului a sters, prin văruiere acel cuvânt: „română“. Ceea-ce vedînd gr.-catolicii, că cu totă protestarea ce s'a făcut din partea parochului gr.-or., primarul a sters cuvântul „română“ de pe șola gr.-or., aceia, adică gr. cat. nu s'au mulțumit numai cu protestul, ci au avut curajul, chiar a amenința pe primariu, că decă acesta procede cu forța, dînsii încă se vor folosi de forță și urmarea... a fost, că în 11/23 Februarie a. c. de dimineții gendarmii au fost în fața locului, cu ajutorul căroră s'a sters și de pe frontispiciul școlii gr.-cat. acel cuvânt „română“. Și astfel pe frontispiciile școlilor greco orientale și gr.-cat. din G. Hodac a rămas numai inscripția șola... greco-orientală respective: șola... greco-catolică.

Avem, deci, cu una mai multe dovezi, cum se respecteză în fericita noastră Ungarie, legea despre dreptul naționalităților.

Hodăceanul.

PARTEA SCIENTIFICĂ ȘI LITERARĂ

Dela societatea „Petrui Maior“.

Anunț literar.

Societatea de lectură „Petrui Maior“ a tinerimei universitare române din Budapesta, votând în anul trecut școlar un nou regulament intern, a introdus în acesta între alte hotărîri și edarea unui „Almanach“ din 5 în 5 ani, în care se se tipărescă cele mai de valoare lucrări cetite și desbătute în societate din acest interval.

În ședința sa din 27 Faur a. c., societatea, la propunerea comisiei literare și a comitetului administrativ, a votat în unanimitate și cu însușire executare dispozițiunii regulamentare pentru anul acesta și a însărcinat comisiunea literară cu redactarea „Almanachului“.

Comisiunea literară își ține de datoriță a aduce acesta hotărîre a societății încă de pe acum spre șeirea și aprecierea obștei române.

Acest „Almanach“ va cuprinde în sine o culegere de operate cetite în societate dela înființarea ei până astăzi, precum și acele lucrări, cari P. O. membri onorari și fondatori ai societății noastre vor binevoi a ni le trimite, — drept răspuns la învîțările, ce le vom distribui în zilele aceste.

Idea tipării unui Almanach din partea societății noastre nu este nouă. Deja acum 10 ani, când societatea contemplant o sîrbare din incidentul întrării în anul al 25-lea al existenței sale, fusesă sulevată această idee, ba încuseseră chiar și mai multe lucrări dela literați eminenți, dela mai mulți membri ai academiei române și dela alții. Dar idea n'a putut fi întrupată atunci din cauze financiare, lipsa totală de sprigiu material din afară.

Aceste cauze ne inspiră și acum îngrîjorare. De 10 ani încôce însă opinia publică s'a schimbat, cărturarii nostri au dovedit tot mai mare interes și bunăvoință față de singurul paladiu al tinerimei universitare române din Ungaria, și această împrejurare ne face a porni cu zel și curajul lucrarea noastră și a fi cu încredere și nedăjduire în sprigul Românilor de bine.

Prin „Almanachul“ nostru vom înaintea de toate a ne achita de o datoriță, ce ne-o impune sentimentul de grațitudine față de cei ce ne spriginesc de ani de zile și cu drept cuvînt așteptă fapte dela tinerime.

Prin „Almanach“ dorim a ridica nimbul societății noastre; vom a adauga o petricică la căsuța literaturii noastre.

Atîrnă dela bunăvoința obștei române cum vom isbui cu toate aceste și cum vom fi încurajați pentru alte prestațiuni în viitor.

Deocamdată aceste. Vom ținea publicul român în curent cu decurgerea lucrării noastre, ăr la timpul său vom lansa listele de abonament, când va fi timpul ca fie-care ro-

mân să se manifeste iubirea către societatea „Petrui Maior“.

Budapesta, din ședința comisiei literare, ținută în 2 Martie 1897.

Ilarie Chendi,
președinte.

Roman Rudneanu,
referent.

Din public. *)

Mulțămită publică.

Domnul Avron Macaveiu proprietariu de mine din Bucium Șiașa, carele este unul dintre cei mai de frunte bărbați a comunei Bucium, un adevărat creștin iubitoriu și cinstitoriu a deapropelului și a sîntei biserici, a binevoit a dărui pe sîma bisericii noastre din Bucium Poeni 25 fl. pentru a ne procura un feșnic bisericesc.

Pentru acesta binefacere îmi țin de datoriță a-i aduce pe acesta cale cea mai sinceră mulțămită, pofindu-i din adîncul inimei, ca domnul Dumnezeu să-i răsplătescă înmîit fapta nobilă creștină și să-i dăruească putere și viață îndelungată ca să se poată feriți familia. În numele comitetului parochial.

Bucium Poeni, în 16 Ianuarie st. v. 1897.

Nicolau Adamovici,
paroch gr.-or.

Prin Dl. Nicolae Palade cler. abs. și înveț. s'au administrat subscrisei direcțiuni școlare suma de 14 fl. v. c. — ca venit brut dela petrecerea arangiată la 7 Ianuarie a. c. de tinerimea română din Cămpeni, — pentru a se procura cărți școlare și distribui între elevii școlii noastre, la finea anului școlastic. Pentru acest don, la însărcinarea corpului învățătoresc, aduc tinerimei arangiatore sinceră și căldurică mulțămită.

Cămpeni 2 Februarie 1897.

Ioan Motora,
director scol.

*) Pentru cele publicate în rubrica acesta redacțiunea nu este responsabilă.

„Munteana“, institut de credit societate pe acții în Ofenbaia.

Convocare.

Neputîndu-se ține adunarea ordinară convocată pe 1 Martie a. c., în sensul statutelor §. 25 se convîcă din nou a

VIII-a adunare generală ordinară,

pe 25 Martie 1897 st. n. la 2 ore p. m. în localul școlii române din loc.

Obiectele adunării sunt:

1. Raportul direcțiunii despre rezultatul anului 1896.
2. Raportul comitetului de revisiune.
3. Deciderea asupra conturilor anuali și a profitului curat.
4. Fixarea prețului marcelor de prezență pe a. c.
5. Modificarea statutelor §. 34.
6. Ridicarea capitalului cu 10,000 fl.
7. Alegerea membrilor în direcțiune pe un nou period de 3 ani.
8. Eventuale propuneri.

Domnii acționari care doresc a participa la acesta adunare în persoană sau prin plenipotențiat sunt datori a depune la cassa societății acțiunile până la 25 Martie a. c. Ofenbaia, în 2 Martie 1897.

[22] 1—1

Direcțiunea.

Contra tusei, răgușelei și flegmei

cel mai bun mijloc este

Zaharul de voronică, (Pemetefű czukorka)

carele face să înceteze aceste bôle foarte îngrabă.

Se pôte căpîta în toate apotecele. I cutie costă 30 cr. Câte 5 cutii pentru 1 fl. 50 cr. trimite scutite de porto,

Bela Réthy,

apotecariu în Békrés-Csaba.

[158] 7—10

Redactor prov. Gavriil Hango.

„Victoria“, institut de credit și economii, Arad.

[23] 1—1

Bilanț pro 1896.

Active.	fl. cr.	Pasive.	fl. cr.
Cassa în număr	42,063.57	Capital social	300,000.—
Bon în Giro-Conto	585.53	300 buc. acții à fl. 100	300,000.—
Bon la alte bănci	22,768.—	Fondul de rezervă al acționarilor	94,777.88
Cambii în portofoliu	1,067,631.95	Fondul de pensii al funcționarilor	7,914.32
Imprumuturi hipotecari	322,102.—	Depuneri spre fructificare	1,073,169.23
Avansuri pe efecte	10,859.—	Depozite de cassă	4,413.74
Casa institutului strada Arch. Ios. Nr. 2		Contribuție restantă după inter. dep.	2,387.63
și alte realități	64,079.72	Interese transitoare anticipate	16,808.69
Efectele proprii	5,547.21	Dividendă neridicată	568.—
Diverse conturi debitoare și interese transitoare restante	10,420.30	Diverse conturi creditore	2,054.—
Mobilier	3,094.90	Profit transpus din 1895	3,536.35
după 10% amortisare	309.49	Profit net	43,732.85
	2,785.41		47,269.20
	1,548,842.69		1,548,842.69

Contul de profituri și perderi.

Debit:	fl. cr.	Credit:	fl. cr.
Interese:		Interese:	
pentru depuneri spre fructificare	48,801.70	dela cambii	86,834.52
Spese:		„ hipoteci	27,601.85
Chiria localului	1,000.—	„ avansuri pe efecte	803.85
Contrib. și 10% dare la int. d.	9,221.99	Provisiuni	136.42
Registre, imprimate, lemne,		Chiria și venitul realităților	3,527.84
lumină, diverse	2,716.12	Venit transpus din 1895	3,536.35
Salarie	10,601.82		
Porto	1,690.50		
Amortisare din mobilier	309.49		
Amortisare la cambii	830.—		
Venit transpus din 1895	3,536.35		
Venit net pe 1896	43,732.85		
	122,440.82		122,440.82

Arad, 31 Decembre 1896.

Oncu m. p.,
director executiv.

Baieu m. p.,
secretariu.

Direcțiunea:

Dr. Vuia m. p., Georgiu Lazar m. p., Mihaiu Veliciu m. p., Papp m. p.
președinte. vice-președinte.

Dr. Nicolau Cioclan m. p. V. Mangra m. p. Ciorogariu m. p. Karátsonyi m. p.

Comitetul de supraveghiere:

Subsemnatul comitet am examinat contul present și l'am aflat în deplină regulă.

Arad, 24 Februarie 1897.

P. Truția m. p., G. Feier m. p. G. Popoviciu m. p. Papp Vasile m. p.,
președinte. vice-președinte.

Editura și tipariul tipografiei archidiececane.